

شناسایی نیازها در طراحی وسیله شستشوی لباس در سفرهای طبیعت‌گردی

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۱/۱۱

تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۲/۰۶

کد مقاله: ۲۵۳۱۰

مازیار قاسمی نسب^۱، نیلوفر شادمهری^{۲*}

چکیده

در سفرهای طبیعت‌گردی، به دلیل عدم دسترسی طولانی مدت به امکانات شهری و نیز طی مسافت‌های طولانی در دل طبیعت بکر، مسئله نظافت البسه موضوعیتی جدی پیدا می‌کند. در این فرآیند پی بردن به میزان حساسیت طبیعت‌گردها در خصوص پاکیزگی لباس همچنین مطالعه نحوه و طول مدت سفر آن‌ها می‌تواند در تصمیم‌گیری طراحان برای طراحی یک محصول بومی که بتواند رضایت را برای کاربر به همراه داشته باشد، نقشی جدی ایفا کند. پژوهش حاضر از منظر هدف در دسته پژوهش‌های کاربردی قرار گرفته و پرسشنامه به عنوان ابزار پیمایش در آن مورد استفاده قرار گرفت. حجم نمونه معادل ۵۲ نفر بود که به روش گلوله برفی نمونه‌گیری شدند. نتایج نشان داد؛ نظافت لباس در حدی که تنها بوی نامطبوع را از آن دور نماید و به شرط آنکه خود مصداق کیفی روی لباس نباشد برای طبیعت‌گردها اقلان کننده و موردقبول است. از طرفی نوع البسه‌ای که از نظر ایشان بیشتر به نظافت نیاز دارد نشان می‌دهد ابعاد محصولی که به این منظور طراحی می‌شود می‌تواند حداقلی باشد، در واقع چنانچه صرفاً بشود لباس‌های زیر را طی سفر نظافت نمود مخاطبین احساس رضایت خواهند داشت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

واژگان کلیدی: طراحی محصول، اکوتوریسم، طبیعت‌گردی، شستشو.

۱- کارشناس ارشد طراحی صنعتی. دانشگاه هنر. بالاتر از چهارراه ولیعصر، روبروی بزرگمهر، دانشگاه هنر.
۲- استادیار دانشگاه هنر، تهران، بالاتر از چهارراه ولیعصر، روبروی بزرگمهر، دانشگاه هنر. N.shadmehri@art.ac.ir

۱- مقدمه

در تعریف جامعه‌ی بین‌المللی طبیعت‌گردی^۱ سفر مسئولانه به مناطق طبیعی است که از محیط‌زیست حفاظت و به بهبود زندگی افراد کمک می‌کند. اصول طبیعت‌گردی عبارت‌اند از حداقل تأثیرات مخرب، ایجاد آگاهی و احترام زیست‌محیطی و فرهنگی، فراهم آوردن تجربه‌ی سازنده برای میزبانان و میهمانان، درآمدزایی مستقیم برای حفظ محیط‌زیست، فراهم آوردن سود اقتصادی و بهبود زندگی برای اقوام محلی و افزایش توجه به شرایط سیاسی اجتماعی و زیست‌محیطی کشور میزبان (ecotourism, 2018). هدف این سفر مناطق بکر طبیعی است و منطقه مورد نظر فاقد امکانات اقامتی و تأسیسات است. فاصله مکان هدف تا جاده معمولاً بیشتر از ۳ مایل است و افراد با پای پیاده و بدون وسایل موتورسیکلتی را طی می‌کنند. درجه سختی این سفر به صورتی است که شرکت‌کنندگان باید قادر به حمل کوله‌های شخصی و جعبه محتوای مواد غذایی باشند و پیاده‌روی در مسیری با پستی و بلندی به مدت تقریباً یک ساعت یا بیشتر را تجربه کنند (adventureiran, 2018; Jurowski, 2010). با توجه به شرایط و ویژگی سفرهای طبیعت‌گردی، گردشگران در معرض کثیف شدن لباس‌ها در محیط طبیعت و تعرق به دلیل تحرک و فعالیت فیزیکی هستند. در مواردی که مدت سفر چند روز طول می‌کشد ممکن است آلودگی لباس‌ها تشدید شود. طبیعت‌گردان باید وسایل خود را در کوله‌پشتی و به صورت انفرادی در مسافت طولانی حمل کنند. حفظ پایداری و استقامت و مدیریت بهینه انرژی افراد در مدت سفر ایجاب می‌کند که تا حد ممکن بار سبکی داشته باشند و این امر، امکان حمل لباس‌های اضافی را محدود می‌سازد. همچنین مسیرهای هدف در این سفرها کمتر فاقد خدمات و امکانات شست و شوی لباس و خشک‌شویی هست. در چنین شرایطی مسئله پاکیزگی و تمیزی البسه برای طبیعت‌گردان تبدیل به یکی از دغدغه‌های جدی می‌شود و داشتن وسیله‌ای قابل حمل که با آن بتوان لباس‌ها را در مقیاس انفرادی شست می‌تواند به نظافت شخص کمک کند و تجربه لذت‌بخش سفر طبیعت‌گردی را با آرامش خاطر بیشتر رقم بزند، از طرفی محصولاتی که در این زمینه طراحی شده‌اند تنوع زیادی ندارند. در این پژوهش قصد داریم با پرداختن به ویژگی‌های سفرهای طبیعت‌گردی و شرایط گردشگران خاص این سفرها، نیازهای آنان را در استفاده از محصولی به منظور شستشوی لباس‌های کثیف- در طول سفر - مطالعه و اولویت‌بندی نماییم. نتایج این مطالعه می‌تواند در تعیین ویژگی‌های محصولی که لازم است در این زمینه طراحی شود مؤثر واقع شود و توسط طراحان امر مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

۲- طبیعت‌گردی و ویژگی‌های آن

برای توضیح ویژگی این سفرها بهتر است ابتدا در مورد گونه‌های مختلف اکوتوریسم صحبت شود. در این خصوص، محققان دو طیف سخت و نرم را بیان کردند. این واژگان به میزان تمایل اکوتوریست‌ها به تلاش فیزیکی-سختی در سفر و تجربه‌ی جاذبه‌های طبیعی اشاره دارد. طبیعت‌گردهای سخت عموماً حاضرند برای تجربه‌ی خالص سفر در طبیعت راحتی کمتری داشته باشند و شرایط سخت سفر و محیط خشن را بپذیرا باشند. آن‌ها در گروه‌های کوچک به‌طور تخصصی با چالش‌های فیزیکی سخت به سفر طولانی مدت می‌پردازند. در مقابل طیف نرم تمایل دارند سفر در طبیعت را در شرایط سطحی و متعادلی تجربه کنند و در نتیجه کمتر حاضر به پذیرش شرایط سخت فیزیکی و نامالایمت در طول این سفر به عنوان یک تجربه دلخواه هستند و بیشتر خواهان گذراندن اوقات با دیگر همسفران خود می‌باشند. طیف نرم به عنوان توریست انبوه در دسته‌های بزرگ‌تر و تعداد افراد بیشتر به سفرهای کوتاه مدت در محل‌های تفریحی با امکانات رفاهی (یا حداقل بدون چالش و سختی فیزیکی) می‌پردازند. اکوتوریست‌های سخت با طبیعت‌گردی به صورت تخصصی برخورد می‌کنند در حالی که طیف نرم به عنوان یک بخش از پکیج چند وجهی تجربه‌ی سفری به آن نگاه می‌کنند (Laarman & Durst, 1987; Weaver & Lawton, 2002). مهم‌توغلو گردشگران طبیعت را به دو دسته تخصصی و عمومی تقسیم کرده است. افراد دسته‌ی تخصصی موقتاً با هدف دیدن و تجربه طبیعت سفر می‌کنند حال آنکه گروه عمومی بازدید از طبیعت را به عنوان جزئی از یک بسته توریستی می‌بینند. همچنین فعالیت‌های گردشگران طبیعت را به سه نوع فرهنگی-تفریحی، طبیعت‌پیمایی و فعالیت‌های که نیاز به تحرک کمی دارند دسته‌بندی کرده است (Mehmetoglu, 2007). موفورث چهار نوع فعالیت توریستی را تحت طبیعت‌گردی بیان می‌کند که شامل توریسم طبیعت‌گردی، توریسم با هدف فرهنگی، سفر ماجراجویانه و توریسم تخصصی است (Mowforth, 1992). آرنگر و همکاران بر اساس انگیزش و خدمات گردشگری، سفرهای طبیعت‌گردی را با ۴ فاکتور انگیزشی با محوریت طبیعت شامل: حفاظت از طبیعت، تجربه‌ی طبیعت، ورزشی و ماجراجویی، هدونیستیک^۲ (لذت‌جویانه) و ۴ فاکتور سازماندهی خدمات (از مستقل تا کاملاً سازمان یافته) به صورت ماتریس ۱۶ گانه دسته‌بندی کرده اند (Arnegger, Woltering & Job, 2010).

1. Ecotourism

2. Hedonistic

باتلر و والدبروک نیز روشی به نام طیف فرصت‌های گردشگری^۱ را ایجاد کردند که یک ابزار برای ایجاد برنامه ریزی جامع برای مدیریت فعالیت‌های گردشگری در طبیعت است. این روش شامل درجه سختی دسترسی به حمل و نقل، بازار، وسایل نقلیه و کانال‌های اطلاعاتی است. برای مثال سفرهای ماجراجویانه در سه سطح سخت، متوسط و نرم طبقه‌بندی شده است که در سطح اول از وسایل نقلیه غیر موتوری استفاده می‌شود و در مناطق بکر بدون امکانات و تأسیسات و دور از تماس با منطقه مسکونی انجام می‌شود (Butler and Waldbrook, 2003). بوید و باتلر نیز، طیف فرصت‌های اکوتوریسم^۲ را ارائه کردند که برای شناخت ویژگی‌های سفرهای اکوتوریستی بود (Boyd and Butler, 1996). ژوروسکی با بررسی روش‌های پیشین طبقه‌بندی طیف سفرهای طبیعت‌محور و تلفیق آن‌ها طرحی با نام طبقه‌بندی تجربه‌ی طبیعت‌گردی و اکوتوریسم^۳ را برای طبقه‌بندی سفرهای طبیعت‌گردی نسبت به سه پارامتر اصلی از جمله تجربه و هدف سفر، میزان مهارت و دانش مورد نیاز گردشگران و مشخصه‌های فیزیکی (درجه‌ی سختی، دوری/نزدیکی از جاده، امکانات و...) ارائه کرده است (Jurowski, 2010). وی سفرهای طبیعت‌محور را بر اساس تجربه شرکت‌کنندگان در سفر طبقه‌بندی کرده است. طبقه‌بندی‌های دیگری برای سفرهای طبیعت‌گردی نیز از نظر درجه سختی ارائه شده است که می‌توان در ۵ سطح شرح داد از جمله:

آسان: مانند قدم زدن و بازدید از اماکن تاریخی و طبیعی است و بدون نیاز به فعالیت فیزیکی شدید در مسیر نسبتاً هموار و مسافتهای معمولاً کوتاه انجام می‌شود فعالیت‌های این تور برای خانواده و کودکان مناسب است.

متوسط: نیازمند تحرک بدنی بیشتر اما قابل انجام برای اکثر افرادی که تجربه‌ی سفرهای طبیعت‌گردی چالشی را ندارند بدون نیاز به تجهیزات خاص. پیاده‌روی معمولاً به طول ۱۲ کیلومتر یا دوچرخه سواری به طول بین ۲۰ تا ۴۵ کیلومتر در روز در مسیری که دارای پستی و بلندی‌های کمی است از فعالیت‌های بدنی قابل انتظار در این تور است.

نسبتاً سخت: شرکت‌کنندگان باید از نظر فیزیکی و تنفسی با پیمایش ارتفاعات سازگار باشند. مسیر شامل پیمایش ارتفاعات (کمتر از دو روز) است ولی بدون نیاز به تجهیزات خاص یا تمرینات پیشرفته قابل انجام است. پیمودن مسافت بین ۱۲ تا ۲۰ کیلومتر و ۴ تا ۶ ساعت پیاده‌روی از ویژگی‌های این سفر است.

چالش برانگیز: پیمایش چشم اندازهایی با پستی و بلندی‌های زیاد در طی چند روز (معمولاً بیش از دو روز) در این سفر انجام می‌شود. درجه سختی تمام روزهای سفر یک اندازه نیست و بین مسیر برنامه استراحت وجود دارد. این سفر مناسب افرادی است که دارای آمادگی جسمانی بالا هستند و تجربه‌ی پیاده‌روی و دوچرخه سواری طولانی را دارند تا پیمایش مسیر حدوداً ۱۲ تا ۲۰ کیلومتر با شیب قابل توجه به مدت ۵ تا ۶ ساعت با پای پیاده یا ۵۰ تا ۷۰ کیلومتر دوچرخه سواری روی سطح ناهموار را تجربه کنند.

دشوار: تقریباً سخت‌ترین سطح سفرهای طبیعت‌گردی و نیازمند شرایط بدنی بسیار آماده و ورزیده است. پیمایش در مسیر ناهموار با پستی و بلندی‌های زیاد و معمولاً در ارتفاعات کوهستانی بالای ۳۰۰۰ متر است. شرکت‌کنندگان باید نسبتاً مجهز باشند و کفش هایکینگ بپوشند. مدت سفر بین ۴ تا ۵ روز یا بیشتر ممکن است ادامه یابد (adventureiran, 2018; adventures, 2018; salkantaytrekking, 2018).

با بررسی سطوح مختلف تجربه و درجات متفاوت سختی سفرهای طبیعت‌گردی می‌توان به درک مناسبی از ویژگی این سفرها دست یافت. درک ویژگی این سفرها به ما کمک می‌کند تا در طراحی محصول ویژگی‌هایی را در نظر بگیریم که با شرایط حمل و استفاده توسط کاربر سازگاری داشته باشد. سفرهایی که در این تحقیق مورد هدف طراحی محصول است در سطوح یک تا سه و درجات سختی متوسط تا دشوار قرار می‌گیرد. ویژگی آن‌ها را به‌طور خلاصه می‌توان در موارد زیر برشمرد:

- حضور در مناطق بکر و طبیعی، تاریخی تا حدودی دارای امکانات و تأسیسات ساده و اولیه
- فاصله از جاده تقریباً حداکثر تا ۲۰ کیلومتر به صورت پیاده‌روی یا دارای مسیر آفرود
- حمل تجهیزات به صورت شخصی
- مدت زمان سفر حدوداً تا ۵ روز و بیشتر

۳- طبیعت‌گردها و ویژگی‌های آنان

گروه جدیدی از مشتریان گردشگری وجود دارند که خواستار فعالیت تجارب و رهیافت‌های متفاوتی از صنعت گردشگری هستند، افرادی که به دنبال فرصت‌های گردشگری و تفریحی سازگار با محیط‌زیست اند؛ جایی که طبیعت بیشتر از عوارض انسانی نمود دارد. آن‌ها محدودیت و مرزهای توریسم سنتی را در جستجوی آگاهی و تجربه کنار زده اند و تمایل دارند از حیات وحش،

1. TOS

2. ECOS

3. Nature and Ecotourism Experience Classification Schema (NEECS)

پارک های ملی، بیابانها، جنگل‌های گرمسیری، پرندگان و پستانداران، درختان و گل‌های وحشی بازدید کنند. همچنین به دنبال تجربه سبک زندگی جدید و یافتن افرادی هستند که تمایلات همسو با هم داشته باشند. آن‌ها می‌خواهند هزینه سفرشان به نفع اقتصاد محلی و حفظ طبیعت منتهی شود (Wearing & Neil, 1999). اکوتوریست‌ها را می‌توان با روش‌های متفاوتی از جمله موقعیت-فعالیت محور، انگیزش محور، ارزش‌محور، چند معیاری و مبتنی بر پاسخ دهنده تعریف کرد (Hvenegaard, 2002). نتایج مطالعات نشان می‌دهد، روش مبتنی بر فعالیت، رفتار توریست را طی بازدید از مناطق طبیعی بررسی می‌کند و تاکید می‌کند که همه توریست‌هایی که جاذبه‌های طبیعی را بازدید می‌کنند نمی‌توان از منظر انگیزشی به عنوان اکوتوریست در نظر گرفت (Lawton, 2009; Mehmetoglu, 2007). روش انگیزش محور اکوتوریست‌ها را بر اساس عاملی که انگیزه سفر را در آن‌ها ایجاد می‌کند دسته‌بندی می‌کند. همچنین بر اساس میزان تمایل آن‌ها به انواع دیگر توریسم نسبت به طبیعت‌گردی و تناوب زمانی سفر آن‌ها طبقه بندی می‌کند (Perkins & Grace, 2009). در روش مبتنی بر پاسخ دهنده گردشگرانی که مورد پرسش قرار گرفته اند بر اساس نظر شخصی خودشان به دسته طبیعت‌گرد یا غیر طبیعت‌گرد طبقه‌بندی می‌شوند

(Luo & Deng, 2008). این روش برای توصیف نسبت اکوتوریست‌ها در میان شماری از توریست‌ها در ابعاد مشخص به کار گرفته شده است. برای مثال پرسش‌ها خواست تا خود را در یکی از دسته‌های زیر طبقه بندی کنند: توریست سببی^۱، طبیعت‌گرد، توریست ماجراجو^۲ و اکوتوریست (Priskin, 2003). در تحقیقی دیگر از فنل توریست‌ها می‌توانستند دو گروه انتخاب کنند. وی گروه اول را به عنوان بازدید کننده‌هایی که پیشینه علاقه به طبیعت‌گردی را داشتند تعریف کرد و در مقابل گروه دوم کسانی اند که با اکوتوریسم آشنایی قبلی ندارند اما می‌توانند مشتریان بالقوه مداوم اکوتوریسم باشند (Fennell, 2003). بررسی‌ها نشان می‌دهد، عموماً طبیعت‌گردها دارای مشخصات روان‌شناسانه ذیل می‌باشند: داشتن اخلاق زیست‌محیطی، مخالف نابودی و تخریب منابع، تمرکز بر انگیزه‌های درونی و نه انگیزه‌های بیرونی، بایوسنتریک^۳ بودن به جای آنتروپوسنتریک^۴ بودن، سود و کمک رساندن به حیاط وحش و محیط‌زیست، تلاش برای به دست آوردن تجربه دسته اول در محیط‌های طبیعی، داشتن انتظار آموزش و قدردانی نسبت به طبیعت، داشتن ابعاد شناختی و عاطفی رشد یافته از نظر شخصیتی (Ballantine & Eagles, 1994). اگرچه دایره استفاده‌ی از محصول مورد نظر این پژوهش می‌تواند در سبک‌ها و اقشار مختلف توریست یا مسافرین جای گیرد اما در پژوهش حاضر برای ما مهم این است که محصول در سفرهای طبیعت‌گردی قابل استفاده و مناسب قشر اکوتوریست باشد، با این حال تفاوت زیادی در بین دسته بندی‌های جزئی اکوتوریست‌ها نسبت به استفاده از محصول شست و شو وجود ندارد و موضوع مهم قرار گیری مخاطبین تحقیق در دسته‌ی اکوتوریست‌هایی است که ترجیحاً مدت طولانی تری در سفر میمانند، در نتیجه بهتر است از روش مبتنی بر پاسخ دهنده برای دسته بندی اکوتوریست‌ها در تحقیق استفاده شود.

جهت شناخت هر چه بهتر اکوتوریست‌ها و در نتیجه کشف رفتارها و نیازهای آن‌ها به جمع‌آوری اطلاعات جمعیت شناختی از آن‌ها نیاز است. در مورد ویژگی‌های رفتار سفر و جمعیت شناختی مانند علایق، فعالیت و انگیزه سفر، سطح تحصیلات و درآمد توریست‌ها در جوامع غربی از جمله آمریکای شمالی، استرالیا، کانادا و انگلستان تحقیقات و اطلاعات بسیار جامعی موجود است اما با توجه به جدید بودن این امر در ایران حجم مطالعات صورت گرفته هنوز به سطح جامعی نرسیده است. مطالعاتی که در مورد ویژگی‌های جمعیت شناختی و رفتار سفر گردشگران طبیعت در داخل کشور انجام شده است، اطلاعات نسبتاً پراکنده‌ای به دست می‌دهد. در مجموع می‌توان گفت در میان این گردشگران درصد مردان کمی بیشتر از زنان است (سلیمی، ۱۳۹۷)، صابری و همکاران، (۱۳۹۳) از نظر بافت سنی گردشگران عموماً در رده سنی جوان و میانسال قرار می‌گیرند. اکثر جمعیت گردشگران دارای تحصیلات دانشگاهی هستند. تحقیقی در منطقه گردشگری دهلران نشان می‌دهد ۴۶/۶ درصد نمونه مورد تحقیق مدرک کاردانی و لیسانس و ۳۵ درصد لیسانس به بالا هستند (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۷). در تحقیقی که در شهرستان ساری در سال ۱۳۹۶ صورت گرفته است ۱۲/۷ درصد پاسخ دهندگان تا سقف یک میلیون تومان، ۲۶/۷ درصد تا دو میلیون، ۳۷/۳ درصد تا ۳ میلیون و ۲۳ درصد نیز بالای سه و نیم میلیون. درآمد ماهیانه داشته اند (سلیمی، ۱۳۹۷). طهماسبی در تحقیق خود بر محور تنگ درکش-پشت پر استان بوشهر وضعیت شغلی گردشگران را به صورت ۲۵ درصد شاغلین آزاد و ۱۶ درصد کارمندان عنوان کرده است (طهماسبی و همکاران، ۱۳۹۷). سلیمی در تحقیق از گردشگران ساری نشان داده است که ۶۶ درصد از جمعیت مورد پرسش به صورت خانوادگی، ۷/۳ درصد به صورت انفرادی، ۱/۳ درصد با دوستان و ۱۵/۳ درصد به صورت گروهی تمایل به سفر دارند (سلیمی، ۱۳۹۷). اکثریت (۴۳/۲ درصد) گردشگران محور تنگ درکش-پشت پر استان بوشهر نیز به صورت خانوادگی سفر کرده‌اند و همسرانی که شامل دوستان و همکاران هستند نیز ۳۹ درصد را در بر می‌گیرد و مابقی به صورت انفرادی بوده‌اند (طهماسبی و همکاران، ۱۳۹۷). اکثر

1. causal
2. adventure
3. Biocentric
4. anthropocentric

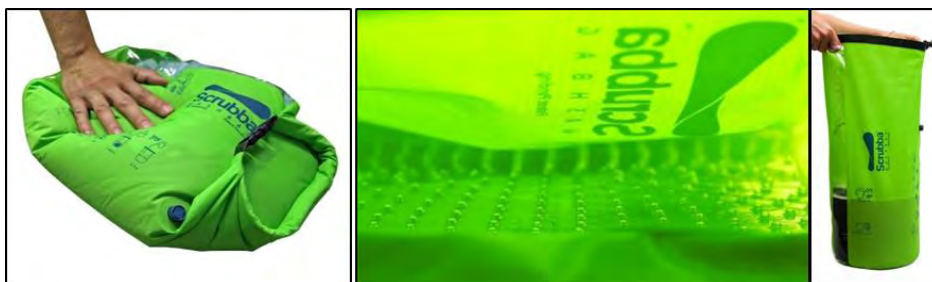
گردشگران با وسیله شخصی خود به منطقه مورد بازدید سفر می‌کنند (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۷؛ طهماسبی، ۱۳۹۷؛ زارعی، ۱۳۹۱). یوسفی و همکاران تعداد گردشگرانی که در چادر مسافرتی و متل اقامت می‌کنند را مجموعاً ۴۹/۶ درصد نشان داده اند. همچنین مدت اقامت افراد به ترتیب اکثریت ۴۵/۲ درصد یک روز، ۲۹/۶ درصد ۲ تا ۳ روز و ۲۶/۲ درصد بیشتر از سه روز بوده است و اکثر افراد (۳۷/۲٪) با انگیزه طبیعت‌گردی سفر کرده‌اند. در پژوهش طهماسبی و همکاران نیز بیشترین درصد (۷۱٪) انگیزه‌ی سفر افراد مورد پرسش بازدید از طبیعت بوده است. البته نمی‌توان تمام افرادی که به عنوان گردشگر با هدف بازدید از طبیعت به منطقه سفر می‌کنند اکوتوریست نامید در حالیکه در تحقیقات رفتار سفر گردشگران نشان داده شده است که تقریباً نیمی از افراد مورد پرسش در خانه آشنایان و دوستان اقامت می‌کنند (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۷) و احتمالاً طبیعت‌گردی فقط قسمتی از فعالیت سفرشان در کنار دیدوبازدید فامیلی باشد که کمتر از یک روز طول بکشد. از بررسی و مقایسه اطلاعات به دست آمده در خصوص اکوتوریست‌های ایرانی و خارجی اینطور استنباط می‌شود که در خارج از کشور (نمونه‌های ذکر شده) اکوتوریست‌ها سطوح درآمدی متفاوتی دارند اما معمولاً در سطح متوسط به بالا قرار دارند. درآمد اکوتوریست‌های داخلی نسبت به وضعیت کلی اقتصادی جامعه در سطح متوسطی قرار می‌گیرد. اکوتوریست‌ها همچنین عموماً دارای تحصیلات آکادمیک هستند. جمعیت گردشگران داخل کشور از بافت جوانی برخوردار است، معمولاً تفاوت معناداری از نظر تقسیم بندی جنسی بین گردشگران داخلی وجود ندارد و نسبت زن و مرد تقریباً متوازن است. همچنین تقریباً نیمی از گردشگران داخلی را افرادی تشکیل می‌دهند که در کمپ یا چادر یا متل اقامت می‌کنند.

۴- شستشو در سفرهای طبیعت‌گردی

مطالعه بر روی لوازم مورد حمل در چنین سفرهایی نشان می‌دهد که می‌توان دسته بندی‌های مشخصی برای این وسایل در نظر گرفت، اما آن بخش از وسایلی که نیاز به شست و شو خواهند داشت در دسته پوشاک قرار می‌گیرند که عبارت‌اند از: پیراهن لایه‌ی رویی (لانگ اسلیو، تی-شرت، سویی-شرت، پیراهن پشمی، ژاکت، بادگیر،)، کفش (بوت، صندل،...)، لباس زیر، گرم کن زانو و آرنج، لباس شنا، شلوار سریع خشک شونده-شلوارک، شال-روسری، دستکش، کلاه) (Coleman, 2019; Mindfultravelexperiences, 2014; adventure16, 2019; rei, 2018)

رعایت نظافت و بهداشت در سفر امری بدیهی است و عدم توجه کافی به این مسئله می‌تواند مشکل ساز باشد و موجب بیماری شود. شستشوی البسه برای طبیعت‌گردها و گردشگران به عنوان یکی از مسائل بهداشتی سفر نیز از این امر مستثنی نمی‌باشد، از این رو روش‌های مختلفی برای حل این مسئله بیان شده است.

- استفاده از خدمات شستشوی هتل‌ها و اماکن اقامتی: بعضی از اماکن اقامتی و هتل‌ها در محل‌های گردشگری جاذبه‌های طبیعی، خدمات خشک‌شویی ارائه می‌کنند. این روش هزینه بر است و معمولاً تحویل البسه به ۲۴ ساعت بعد موکول می‌شود.
- تحویل البسه به خشک‌شویی در منطقه مسکونی نزدیک به منطقه مورد سفر.
- استفاده از خدمات آنلاین شستشوی البسه: در این روش اگر سرویس مورد نظر در منطقه خدمات ارائه دهد با استفاده از اپلیکیشن می‌توان سفارش آنلاین داد. دریافت و تحویل البسه در مکان اقامت شخص انجام می‌شود.
- استفاده از سینک ظرفشویی یا روشویی به‌عنوان لگن رختشویی: به دلیل تجمع باکتری و میکروب‌ها در سینک و ضعیف بودن شرایط بهداشتی آن در اقامتگاه‌ها امکان انتقال بیماری از این روش می‌تواند غیر بهداشتی باشد.
- استفاده از محصولات لباسشویی قابل حمل: در صورت داشتن فضا در خودروی شخصی یا شرایط حمل انفرادی می‌توان از مدل‌های متنوع این محصولات استفاده کرد. این دستگاه‌ها تنوع محدودی دارند که در ادامه به بررسی آن‌ها می‌پردازیم. اسکرابا، لاواریو و درامی سه محصولی هستند که برای شستشوی لباس در سفر طراحی شده‌اند. (تصویر ۱ الی ۳) مشخصات، معایت و مزایا هر یک از این وسیله‌ها را می‌توان در جدول ۱ مشاهده کرد.

تصویر ۱: اسکرابا، وسیله‌ای قابل حمل برای شستشوی لباس

تصویر ۲: درامی، محصولی قابل حمل برای شستشوی البسه

تصویر ۳: لاواریو، محصولی قابل حمل برای شستشوی البسه

جدول ۱: بررسی مقایسه‌ای سه محصول قابل حمل شستشوی لباس در سفر

معایب	مزایا	مشخصات	نام محصول
آسیب پذیری در اثر مجاورت زیاد با آفتاب و آب داغ. آسیب پذیری و کاهش طول عمر در اثر چنگ زدن زیاد. آسیب پذیر بودن جداره کیسه نسبت به اجسام تیز لباس مثل زیپ. آسیب پذیری جداره بیرونی کیسه نسبت به سطوح زبر و خشن. امکان خارج شدن لباس‌ها از کیسه هنگام آبکشی.	امکان شستشوی لباس در هر مکان، شستشوی مؤثر توسط سایش مش برجسته ریز داخلی و قابلیت حمل بسیار آسان و اشغال کمترین فضا برای نگهداری	ظرفیت: ۱۳ لیتر مدت زمان شستن: ۲۰-۳۰ ثانیه-	Scrubba
عدم قابلیت تغییر اندازه و جمع شوندگی. نیازمند وسیله نقلیه و فضا برای حمل. قیمت بالا.	شستشوی مؤثر توسط چرخش طبلک با نیروی پدال. قابل حمل و سبک بودن. طراحی ارگونومیک. مقاومت و دوام در برابر مواد شوینده.	ظرفیت: ۸ لیتر. میزان مصرف آب: ۵-۱۰ لیتر در هر آبگیری مدت زمان شستن: ۵ دقیقه	Drumi
حجم و ابعاد نسبتاً بزرگ برای حمل. عدم قابلیت تغییر اندازه و جمع شوندگی.	شستشوی مؤثر توسط عبور جریان آب توسط جابجایی لباس‌های غوطه-ور درون آب. قابل حمل بودن، داشتن طراحی ارگونومیک. مقاومت و دوام در برابر مواد شوینده.	ظرفیت: ۲۲ لیتر. مدت زمان شستن: ۱۰ بار رفت و برگشت up & down در سه مرحله. مکانیسم: رفت و برگشت عمودی و عبور جریان آب از بافت لباس	Lavario

۵- روش تحقیق

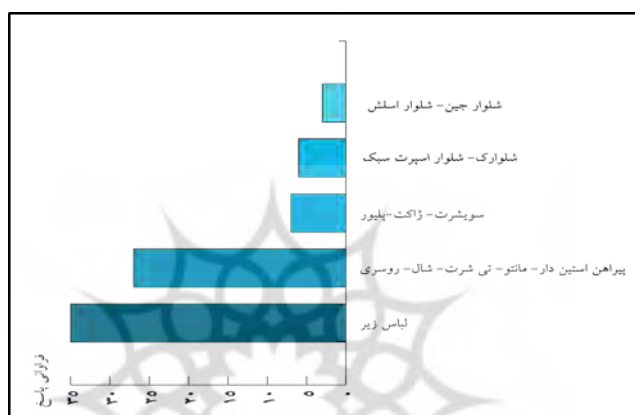
با بررسی ادبیات موضوعی و نمونه محصولات موجود به درکی اولیه از موقعیت پژوهشی در مسیر طراحی رسیدیم و در این بخش به تشریح پژوهش میدانی که به تکمیل شناسایی و اولویت‌بندی نیازها، برای استخراج چک لیست طراحی منجر می‌شود می‌پردازیم. به منظور دریافت اطلاعاتی در مورد حساسیت‌های نظافتی و ویژگی‌های اکوتوریست‌ها که در طراحی این محصول تاثیر گذارند وارد مطالعات میدانی شدیم. پژوهش حاضر از منظر هدف در دسته پژوهش‌های کاربردی قرار گرفته و ابزار پیمایش در آن شامل یک پرسشنامه آنلاین با ۱۲ سوال باز و بسته بوده است. در این مسیر اطلاعات بصورت کمی و کیفی جمع‌آوری شده‌اند. باتوجه به خاص بودن جامعه آماری، از روش نمونه‌گیری گلوله برفی در این بخش استفاده شده است و حجم نمونه برابر با ۵۲ نفر از طبیعت‌گردها بوده است. برای سهولت طبقه‌بندی کردن داده‌ها و کوتاه کردن زمان پاسخ دهی پرسش‌ها به صورت

بسته چندگزینه ای و یک سوال باز با پاسخ کوتاه طراحی شد که مبنای طراحی این سوالات، اطلاعات بدست آمده از مطالعات کتابخانه ای می باشد.

۶- یافته‌ها و بحث

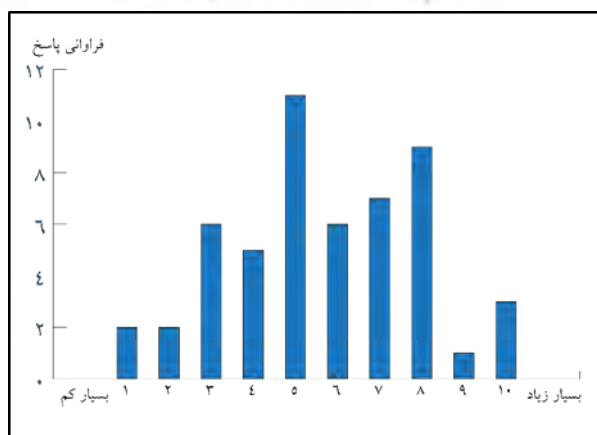
بررسی جمعیت شناختی پاسخ دهندگان نشان داد بیشترین توزیع سنی (۴۵/۷٪) مربوط به ۳۰-۲۶ سال است و قریب به اتفاق شرکت کنندگان یعنی ۹۶٪ دارای تحصیلات دانشگاهی هستند. ۲۶٪ اکوتوریست‌های این تحقیق درآمدی بالای ۳ میلیون تومان در ماه داشته اند و مابقی کمتر از ۳ میلیون در ماه را اظهار کرده اند.

بر اساس نتایج مطالعات میدانی سفر ۶۷/۴٪ طبیعت‌گردها بیش از سه روز بطول می انجامد و ۲۶/۱٪ آن‌ها بیش از یک هفته در سفر می مانند. همچنین بیشترین فصول طبیعت‌گردی اکوتوریست‌های این تحقیق، بهار و تابستان عنوان شده است. براساس نمودار ۱ بیشترین البسه‌ای که در این سفرها به شستشو نیاز پیدا می کند لباس‌های زیر و در مرحله بعد مانتو، تی شرت، پیراهن آستین دار، شال و روسری بوده است. ۴۲٪ از طبیعت‌گردان اظهار کرده اند که یک روز در میان لباس‌های زیر خود را می شویند. ۱۷/۳٪ سه بار در هفته، ۱۷/۳٪ نیز یک بار در هفته، و ۲۳/۱٪ به‌طور روزانه این کار را انجام می دهند.

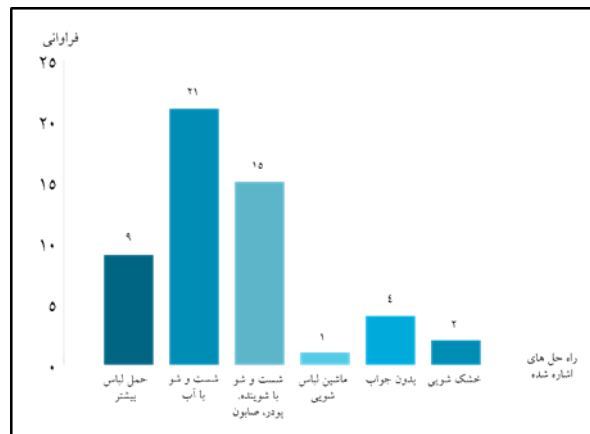
نمودار ۱: نمودار توزیع فراوانی انتخاب اهمیت شست و شوی دسته‌های مختلف البسه در سفر طبیعت‌گردی

در مورد حدود و کیفیت شست و شوی البسه ۵۵/۸٪ از پرسش شونده‌گان اظهار کرده اند که در سفر شست و شو تا حدی که نتیجه مانند شستن با آب و پودر شوینده باشد برایشان کفایت میکند. همچنین ۳۰/۸٪ به شست و شو تا حدی که فقط عرق لباس تمیز شود اکتفا کرده اند. در خصوص حدود کیفیت نظافتی البسه ۸۰/۸٪ پرسش شونده‌گان به صرف اینکه لباس بوی نامطبوع ندهد آن را همچنان قابل استفاده و تمیز می دانستند. ۱۱/۵٪ صرف اینکه لکه یا اثری از کثیفی روی آن نباشد (ولو اینکه بوی نامطبوع داشته باشد) و ۵/۸٪ صرف اینکه خود کثیفی روی لباس نباشد آن را تمیز می دانستند. ۱/۹٪ نیز هیچ محدودیتی نداشتند. نمودار ۲ نشان دهنده میزان تمایل اکوتوریست‌ها به تلاش برای تمیز نگه داشتن لباسهایشان در طول سفر می باشد که بر اساس امتیاز دهی مقیاس لیکرت از ۱۰ (ابدا دغدغه ای برای آن ندارند) تا ۱ (بسیار زیاد) سطح بندی شده است.

نمودار ۲: نمره دهی طبیعت‌گردها به تمایلشان برای تمیز نگهداشتن لباس‌ها در طول سفر طبیعت‌گردی

در سوال باز از افراد خواسته شد تا راه حل هایی که برای شست و شوی البسه داشته اند را بیان کنند. پس از بررسی عبارات در پاسخ ها، کلید واژه های مشابه که به راه حل ها اشاره داشتند جداسازی و دسته بندی شد که نتایج در نمودار ۳ نشان داده شده است.

نمودار ۳: فرآوانی راه حل های اشاره شده در پاسخ های طبیعت گردها

۷- نتیجه گیری

سفرهای طبیعت گردی، به دلیل ویژگی‌های خاصی که دارد ملزومات خاص خودش را می طلبد. عدم دسترسی طولانی مدت به مناطق شهری و نیز طی مسافت های طولانی در دل طبیعت بکر باعث می‌شود مسئله نظافت البسه موضوعیتی جدی پیدا کند. از سویی عدم امکان حمل بار زیاد مسئله ایست که باید مد نظر واقع شود و این موارد در کنار هم لزوم طراحی محصولی که بتواند تا حد قابل قبول نظافت لباس را فراهم کند آشکار میسازد. در این فرآیند پی بردن به میزان حساسیت طبیعت گردها در خصوص پاکیزگی لباس و تعریف آن‌ها از نظافت آن و همچنین مطالعه نحوه و طول مدت سفر آن‌ها و راه حل هایی که برای نظافت لباس اعمال می کنند می‌تواند در تصمیم‌گیری طراحان برای طراحی یک محصول بومی که بتواند رضایت را برای کاربر به همراه داشته باشد، نقشی جدی ایفا کند. برای این منظور و باتوجه به اینکه پیش از این چنین مطالعاتی در مورد طبیعت گردها انجام نگرفته است، مطالعات میدانی را آغاز نمودیم. نتایج پاسخ ها نشان می‌دهد در مورد سطح کیفیت شستن یعنی شست و شو با آب به صرف پاک شدن تعریق و شست و شو با پودر شوینده با فرآوانی عبارات ذکر شده در نمودار ۳ متناسب است و همین عبارات در راه حل ها تکرار شده است. ۱۷/۳٪ از اکوتوریست‌ها حمل لباس بیشتر را به جای شست و شو انتخاب می کنند، این در حالیست که رعایت حداقلی وزن حمل جزو ضروریات این سفرهاست. همچنین طول مدت سفر ذکر شده از سوی آن‌ها و انتخاب فصل بهار و تابستان برای سفر کردن از سوی ایشان (که تعریق بسیار را ایجاد می‌کند)، لزوم طراحی محصولی برای شستشوی لباس‌های مورد نیاز را قاطعانه نشان می‌دهد. از سویی سطح تحصيلات طبیعت گردها نشان می‌دهد محصول نهایی می‌تواند از تکنولوژی پیچیده نیز برخوردار باشد و در خصوص این کاربران نیازی به لحاظ کردن سهولت درک کاربرد محصول وجود ندارد. طراحی این وسیله به آن ها کمک میکند تا از حمل بار اضافی و لباس بیشتر بی نیاز شوند. از سویی دیگر باتوجه به فرهنگ طبیعت گردهای ایران نظافت لباس در حدی که بتواند بوی نامطبوع را از آن دور نماید، به شرط آنکه خود مصداق کثیفی روی لباس نباشد اقناع کننده و مورد قبول است. از طرفی نوع البسه‌ای که از نظر طبیعت گردها بیشتر به نظافت نیاز دارد نشان می‌دهد ابعاد محصولی که به این منظور طراحی می‌شود می‌تواند حداقلی باشد، در واقع چنانچه صرفاً بشود لباس‌های زیر را طی سفر نظافت نمود مخاطبین احساس رضایت خواهند داشت. در نهایت اینکه قیمت محصول نهایی- با توجه به میانگین سطح درآمد طبیعت گردها- نباید بیش از ۱۵ میلیون ریال برآورد شود.

منابع

۱. زارعی، عظیم، قربانی، فاطمه، پدram نیا، مینو. (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر واکنش های رفتاری بازدیدکنندگان از مقصدهای گردشگری.
۲. سلیمی امیری، سارا، (۱۳۹۷) ارزیابی جاذبه ها و منابع محوری در راستای توسعه گردشگری از دیدگاه گردشگران (مطالعه موردی شهرستان ساری). اولین همایش ملی کارآفرینی.

۳. صابری، امیر، صالحی کارونیان، علیرضا، صالحی کارونیان، زینب، (۱۳۹۳). توان ها و قابلیت های اکوتوریستی مناطق حفاظت شده محیط زیست در جهت توسعه پایدار بررسی مطالعه موردی: منطقه ی حفاظت شده جهان نمای گرگان. مطالعات مدیریت گردشگری، دوره ۸، شماره ۲۵، ۶۳-۷۹.
۴. طهماسبی، اصغر، روشنیان، سوران، متوسلی، مریم. (۱۳۹۷). ارزیابی میزان رضایت مندی گردشگران روستایی از مقصد با تاکید بر ویژگی ها و رفتار سفر آن ها (مطالعه موردی: روستاهای محورتنگ درکش - پشت پر استان بوشهر). فصلنامه پژوهش های علوم جغرافیایی، معماری و شهرسازی، دوره: ۲، شماره: ۱۳، ۴۷-۷۶.
۵. یوسفی، زهرا، رستمی، نورالدین، توکلی، محسن، سلاورزی، محمد. (۱۳۹۷). بررسی ویژگی های گردشگران منطقه بیابانی دهلران. کنفرانس بین المللی جامعه و محیط زیست.
6. Arnegger, Julius, Woltering, Manuel, & Job, Hubert. (2010). Toward a product-based typology for nature-based tourism: a conceptual framework. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(7), 915-928. doi:10.1080/09669582.2010.485680
7. adventureiran. (2018). Level of Difficulty for trekking. Retrieved from <https://www.adventureiran.com/your-adventure-iran-trip/level-of-difficulty>
8. adventure16. (2019). Checklists. Retrieved from <https://www.adventure16.com>
9. Mindfultravelexperiences. (2014). Ultimate huge checklists for Outdoor Equipment activities. Retrieved from <https://mindfultravelexperiences.com>
10. Ballantine, J. and Eagles, P. (1994) Defining ecotourists, *Journal of Sustainable Tourism*, 2(4), 210-214.
11. Boyd, S. W. & R. W. Butler (1996). Managing ecotourism: an opportunity spectrum approach Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism Management*, Vol. 17, No. 8, pp 557-566.
12. Butler, R. W. & Waldbrook, I. A. (2003). A new planning tool: the Tourism Opportunity Spectrum. *Journal of Tourism Studies*, 14(1), 25-36.
13. coleman. (2019). campain tips and lists. Retrieved from <https://www.coleman.com>
14. Luo, Y., & Deng, J. (2008). The New Environmental Paradigm and Nature-Based Tourism Motivation. *Journal of Travel Research*, 46 (4), 392-401.
15. ecotourism. (2018). What is Ecotourism? Retrieved from <http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>
16. Fennell, D. A. (2003). *Ecotourism – 2d edition*. London: Routledge, 18-38.
17. Hvenegaard, G.T. (2002). Using tourist typologies for ecotourism research. *Journal of Ecotourism*, 1(1), 70-18.
18. Jurowski, Claudia. (2010). Nature and Ecotourism Experience Classification Schema. Paper presented at the International CHRIE Conference, University of Massachusetts.
19. Laarman, J.G. and Durst, P.B. (1987). *The Encyclopedia of Ecotourism*, edited by David B. Weaver. CABI Publishing, Wallingford, 2001. xiv + 668 pp. ISBN 0-85199-368-0. In. 23-35.
20. Lawton, L. (2009). Birding festivals, sustainability, and ecotourism: Anambiguous relationship. *Journal of Travel Research*, 48(2), 259-267
21. Mehmetoglu, Mehmet. (2007). Typologising nature-based tourists by activity— Theoretical and practical implications. *Tourism Management*, 28(3), 651-660. doi:<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2006.02.006>
22. Mowforth, M. (1992). *Tourism and Sustainability*. London: Routledge.
23. Perkins, H. & Grace, D. A. (2009). Ecotourism: supply of nature or tourist demand? *Journal of Ecotourism*, 8(3), 223-236.
24. Priskin, J. (2003). Characteristics and perceptions of coastal and wildflower nature-based tourists in the Central Coast Region of Western Australia. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6), 499-528
25. pure-adventures. (2018). About the “Level” rating system we employ. Retrieved from <https://pure-adventures.com/about/cycling-hiking-levels/>
26. Rei. (2019). Intro to Mountaineering. Retrieved from <https://www.rei.com/learn/expert-advice/mountaineering-checklist/>
27. salkantaytrekking. (2018). Difficulty levels. Retrieved from <http://www.salkantaytrekking.com/travel-info/difficulty-levels-trek-peru.html>

28. Wearing, S. & Neil, J. (1999). Ecotourism: impacts, potentials and possibilities. Oxford: Butterworth-Heinemann.
29. Weaver, D.B., & Lawton, L.J. (2002). Overnight ecotourist market segmentation in the Gold Coast Hinterland of Australia. *Journal of Travel Research*, 40, 270–280.

